No. 29. Donderdag 18 Juli 1918. 18de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST": TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Veertiende Jaarverslag met de Balans en de Winst- en Verliesrekening over 1917, van de N.V. „Boeatan". — De Witte-Kruis-Kolonie. — Sprokkels. — Stemmen uit de Eur. Pers in Ned.-Indië. — Suriname. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Leestafels. — Meded. — Ingezonden.

VEERTIENDE JAARVERSLAG met de Balans en de Winst- en Verliesrekening over 1917, van de N.V. „Boeatan".

—o—

Over het afgeloopen jaar valt al heel weinig te vermelden. Er ging niet veel om in *Boeatan*, Heulstraat 19, Den Haag.

De langdurige oorlogstoestand heeft ook op haar bedrijf een zwaren druk gelegd. De onkostenrekening moest voortdurend stijgen, doordien voor de vervulling van de behoeften der vennootschap hoogere uitgaven gesteld werden. Aan plannen om hier te lande door deelneming aan jaarmarkten als anderszins wat meer leven in het bedrijf te brengen, kon mede door de tijdsomstandigheden geen uitvoering gegeven worden.

Uit de nota van toelichting behoorende, bij de Balans en Winst- en Verliesrekening, waarnaar kortheidshalve verwezen wordt dit jaar, kan blijken, dat de omzet verminderde en er geen goederen uit Ned.-Indië ontvangen werden.

Van de correspondenten en commissies in Ned.-Indië werd niets vernomen. *).

*) Bij het ter perse gaan van dit verslag ontving „Boeatan" van den heer J. E. Jasper te Toeban, 5 postpakketten, die hij na lang wikken en wegen gewaagd had aan het adres van „Boeatan" te verzenden.
Deze bevatten o.a. mooie batiks, fijne gevlochten sigarenkokers en aardige mandjes, ook zilver filigrainwerk en de lang gewenschte tjantum. Mogen spoedig meerdere volgen!

Geen wonder dat er een nadeelig saldo te boeken valt.

Laat ons hopen, dat de tegenwoordige ongunstige omstandigheden spoedig mogen veranderen.

Het kapitaal der vennootschap bleef op *f* 30.000. Van de 783 verleden jaar nog in portefeuille zijnde aandeelen werden er geen geplaatst. Daar ruimer geldmiddelen, ook met het oog op de mogelijkheid tot uitvoering onzer lang gekoesterde plannen zeer gewenscht is, voegen wij aan dit verslag een inschrijvingsbiljet toe, in de hoop dit ingevuld door menig belangstellende terug te mogen ontvangen.

Intusschen lazen wij met groote ingenomenheid in de Indische bladen, dat er ginds plannen bestaan tot oprichting van een openlucht-museum, zeker in den geest van het beroemde *Skanzen* bij Stockholm, dat ook op het gebied van bevordering en herleving der kunstnijverheid en huisvlijtbeoefening zulke uitstekende diensten bewijst.

Tevens vermeldden de bladen, dat er in Noord-Amerika meer en meer vraag komt naar Ned.-Indische kunstnijverheid-producten, waarmede men daar tengevolge der doortrekkende reizigers van en naar Ned.-Indië nader schijnt kennisgemaakt te hebben.

Dit zijn verblijdende teekenen, die ons hoopvol stemmen voor de toekomst.

De aftredende leden van het bestuur werden herkozen. De reeds sedert eenige jaren bestaande vacature in den Raad van Beheer, ontstaan door het vertrek van den heer J. E. Jasper, werd aangevuld door de verkiezing van den heer W. N. M. Stuart, broeder van den overleden thesaurier A. H. Stuart, in wiens plaats in den Raad de heer W. Beyerinck, gep. kapitein der Infanterie van het O.-I. leger, werd opgenomen. Deze nam evenwel kort daarop zijn ontslag en wordt zijne betrekking tot dusverre onder nadere goedkeuring der algemeene vergadering waargenomen door den heer W. N. M. Stuart voornoemd, die in zijne administratie wordt bijgestaan door den heer C. J. Jobse, procuratiehouder der Rotterdamsche Bank alhier.

Andere mutaties kwamen niet voor. Mej. Witschey en mej. Mayer kweten zich naar behooren van haar taak, waarvoor haar bij deze een woord van dank wordt gebracht.

De Raad van Beheer:

G. VAN BERESTEYN—TROMP, *Voorzitster.*
H. W. ZILCKEN—VAN BAAK, *lid.*
W. N. M. STUART, *lid wd. thesaurier.*
C. P. J. BLOK, *Secretaris.*

'S-Gravenhage, Juni 1918.
Heulstraat 17.

(Wordt vervolgd).

De Witte-Kruis-Kolonie.

—o—

In langen tijd hebben wij niets meer vermeld over deze liefdadigheidsinstelling te Salatiga. Zooals de getrouwen lezers van ons weekblad weten, wordt daar, onder de liefderijke leiding van den heer en Mevrouw van Emmerik, veel goeds verricht ten bate van menig ongelukkigen Inlander. Daar zij hoofdzakelijk van goede gaven moet bestaan, is iedere gift, hoe klein ook, van harte welkom.

Onze redactiecommissie wil zich desgewenscht gaarne met de verzending belasten.

Aan het jongste Witte-Kruisblad door bovengenoemd echtpaar uitgegeven, ontleenen wij het volgende:

„Onlangs maakten wij melding van den terugkeer van Ali een der gedroste regeeringspupillen. Kort daarna verdwenen er drie andere van deze jonge heeren. Niettegenstaande een reisje naar Semarang van een onzer en heel wat geschrijf, hoorden we niets meer over hen totdat op een middag een van hen terugkwam onder politiegeleide. Hij was zoo verstan-

dig geweest om zich zelf bij de Politie te Semarang aan te melden met het verzoek om teruggezonden te worden. Nummer twee van het trio was niet zoo „pienter” en liep uit eigen beweging heelemaal van Semarang naar de kolonie terug. Natuurlijk hadden zij straf verdiend, maar het feit dat zij vrijwillig terugkwamen en dat, toen zij weggingen, zij hun Zondagsche kleeren zoo braaf thuis gelaten hadden, stemde ons zacht!

Een der jongens die met Ali wegliep moet zich te Tandjoeng Priok bevinden, hij werd kort geleden aldaar gezien door de vroegere Leiders van de Jongenskolonie te Kedoeng Panie waar hij een tijdje doorbracht. Een opruiming van zulke zich tot misdadigers ontwikkelende elementen te Tandjoeng Priok en de verschillende passars is zeer wenschelijk.

Een jonge vrouw kocht twee stukjes goed en droeg ze op Inlandsche wijze op haar rug in den slendang. Toen zij thuiskwam was er een van verdwenen. Zoo iets gebeurt meermalen op de passar te Salatiga. Enkele dagen geleden werd het brood dat onze melkjongen naar huis moest brengen uit zijn mand weggekaapt; ook op de passar.

De op het veld staande gewassen moeten zoodra zij eenigszins eetbaar zijn, haast dag en nacht bewaakt worden — terwijl het gras dat wij voor onzen veestapel noodig hebben voortdurend wordt gestolen. Verscheidene grasdieven werden gepakt en liet mijn man ze een schuldbekentenis teekenen door het zetten van een groot rood kruis dat gewaarmerkt werd door twee getuigen. Twee kleinere jongens werden gesnapt en de vaders moesten een geschreven belofte teekenen de jongens op school te zenden hetgeen ze tot dusver deden.

Het is ons gelukt een vrouw op de kolonie te krijgen, die weven kan en we hopen nog een of twee dit werk te laten leeren om zelf de sindjangs voor de meisjes te maken. Het is slechts een proef en het blijft nog te bezien in hoever het voordeelig zal zijn.

Bovengenoemde vrouw die haar kindje meebracht is een tweede vrouw en zij kan het met de eerste vrouw van haar man niet vinden; zij ziet er heel slecht uit.

Een heel jong ding, dat zeide dat haar man gestorven was, werd door vrienden met haar baby bij ons gebracht, tevens kwamen nog twee andere vrouwen waarvan de eene twee kinderen en de andere één kind bracht. Een paar dagen na hun komst kwam de vrouw met het eene kind met tranen in de oogen naar mij toe om te zeggen dat zij nog een kind achtergelaten had en stamelend zei ze: „Ik heb volop eten mijn kindje lijdt honger”. Ik gaf haar een sterke vrouw mee en nu is zij blij en gelukkig hier.

De laatste die hier aankwam was een jonge man die permissie vroeg om zijn vrouw hier te laten om te zien of ze konden krassan en zoo ja of hij dan zelf mocht komen — hij heeft denkelijk nog iets in zijn dessa te bewaken.

Majem is een vrouw en moeder van drie kinderen, die als kind op de kolonie kwam en hier op de kolonie min of meer tegen mijn zin getrouwd is. Zij is een klein bij de hand vrouwtje met een welgemaakt, aardig, typisch Javaansch gezicht. Ze is de voornaamste prinses in onze algemeene, nog al schilderachtige keuken. Geregeld ziet men haar in de weekdagen elken morgen vóór half zeven voor ons huis aan den kant van den grooten weg hurken om inkoopen te doen ten behoeve van de algemeene pot. Op de passerdagen te Salatiga passeeren honderden mannen en vrouwen met zware, minder zware en lichte vrachten op schouders, rug en hoofd de kleine keukenprinses die met hare slimme oogjes onderzoekend die voorbijgangers beschouwt van wie zij denkt dat zij artikelen bij zich kunnen hebben die zij voor de keuken noodig heeft.

Ik ben dikwijls met verbazing getuige geweest van haar manier van inkoopen. Gewoonlijk blijft zij kalm, beleefd en vriendelijk en onder haar beleefd en vriendelijk uiterlijk verbergt zij onmiskenbare diplomatische gaven. Hoor maar eens:

'm Bok wat kost dat bosje uien? Vijftien centen.

Och kom! ik geef er zes centen voor.

Zes centen!! Daar te Soemogawee (ongeveer een paal hooger) heeft iemand er twaalf centen voor geboden. (Dit wordt gezegd op een wijze die zulk een indruk van eenvoud, waarheid en oprechtheid maakt, dat ik verwacht dat Majem nu minstens twaalf en een halve cent zal bieden) Majem zegt echter met onverstoorbare kalmte en zeer vriendelijk: Nu, zes en een halve cent dan.

De verkoopster toont zich in het minst niet over dit beleedigend bod gebelgd, doet de uien rustig in haar mand, neemt haar vrachtje op haar rug en gaat kalm verder.

Nadat zij een dertig, veertig pas verder is, roept Majem: Nu mbok zeven centen. En tot mijn groote verbazing en lichte ontsteltenis over de wijze waarop met de waardigheid kan omgesprongen worden, geeft de vrouw de uien waarvoor net iemand 12 centen geboden had (sic) aan Maejm voor zeven centen.

Is het wonder dat menschen die zoo liegen kunnen, zoo moeilijk voor het Evangelie, dat toch waarheid in het binnenste vraagt, kunnen gewonnen worden?

Sprokkels.

—

XVI.

In Ned.-Indië begint men zich meer en meer het lot aan te trekken van de verwaarloosde en „misdadige” jeugd: op verschillende plaatsen hebben zich vereenigingen gevormd, die, in navolging van Nederland, den naam P r o J u v e n t u t e aangenomen hebben.

Ieder, die in het vaderland heeft rondgekeken in tuchtscholen of opvoedingsgestichten voor „misdadige” kinderen, dan wel een en ander op dit gebied gelezen heeft a.o. van K l o o t s e m a, zijn aandacht geschonken heeft aan de geschriften van Ligthart en Montessori. weet, dat voor de leiding en opvoeding van bovenbedoelde kinderen meer paedagogisch inzicht en tact vereischt wordt, dan voor de opvoeding van normale.

Men zou dan ook verwachten, dat in Ned.-Indië gezocht zou zijn naar de beste opvoedkundigen, naar menschen met een ruim hart en veel liefde voor de jeugd, aan wier zorgen deze misdeelden met vertrouwen konden worden toevertrouwd. Wat daarvan te denken, als men leest dat te S e m a r a n g het Landsopvoedingsgesticht „opvoedkundige ambtenaren” vraagt op een bezoldiging van *f* 150 's maands en dat men te Soerabaja de beschermelingen van Pro Juventute zal opdragen aan de zorgen van „politieopzieners”.

We schrijven het jaar 1918 — laten we ons dit even herinneren — waarin men doorgedrongen is van het groote gewicht van het ambt van *opvoeder*.

XVII.

Stakingen zijn zoo aan de orde van den dag, dat men er nauwelijks meer aandacht aan schenkt, tenzij men er in zijn omgeving eenigen onmiddellijken last van ondervindt. Het is tot nu toe h e t middel om af te dwingen, wat men langs anderen weg, ten rechte of ten onrechte, niet verkrijgen kan. Dat dit moderne strijdwapen ook in Ned-Indië toepassing zou vinden, was te verwachten. Minder voor de hand lag het, dat het leerlingen van verschillende scholen te zouden zijn, die dit wapen zouden hanteeren. Toch schijnt dit het geval te zullen worden.

Meldden de dagbladen eenigen tijd geleden, dat leerlingen van de Opl. School voor Inl. Ambt. te Probolinggo er het bijltje bij neergelegd hadden, wegens ontevredenheid over de behandeling van een onderwijzer, nu komen er berichten over een staking op de Koningin Emma School te Soerabaja, tengevolge waarvan acht jongens van de hoogere klassen van de school verwijderd zijn.

Het geval verdient vooral de aandacht, omdat, volgens een correspondentie uit Soerabaja aan het „Bat. Nwbl.”, de staking zou zijn uitgebroken op aansporing van vier leeraren der school, wat bijna niet te denken is.

De wd. directeur der inrichting moet verzuimd hebben, de ouders der stakende leerlingen van het gedrag hunner kinderen in kennis te stellen, zoodat deze geen maatregelen konden nemen, om aan het schoolverzuim een eind te maken.

Een der vaders was voornemens den directeur van O. en E. te verzoeken een onderzoek in te stellen.

Zeer te wenschen is het, dat dit verzoek wordt ingewilligd, en dat blijken zal, dat de bedoelde leeraren hun handen in onschuld kunnen wasschen.

XVIII.

Onlangs werd gemeld, dat de indertijd op verschillende plaatsen in de afdeeling Tasikmalaja opgerichte paardenstoeterijen niet aan de verwachtingen voldeden. Niettegenstaande de regeering subsidie verleende voor het bouwen van doelmatige stallen en het stationneeren van hengsten, terwijl de paarden in groote weiden losgelaten, een half wild bestaan leidden, waren de resultaten op 3 van de 5 opgerichte stoeterijen nihil.

Achteraf is gebleken, dat het gras geen voldoende voedingswaarde heeft, zoodat aan de bevolking de raad gegeven werd om niet met de fokkerij door te gaan.

Proefnemingen zijn vaak eenigszins gewaagd; het zal tenminste zelden voorkomen, dat men vooraf volkomen zekerheid heeft aangaande het welslagen van een onderneming, ook al zijn alle factoren, noodig voor het gelukken, van te voren nauwkeurig overwogen.

Het komt ons voor, dat dit laatste hier niet heeft plaats gehad. Het klinkt wel vreemd, dat de veeartsenijkundige dienst het voedsel gaat onderzoeken als de zaak misloopt, terwijl goed voedsel toch een van de onontbeerlijke voorwaarden voor slagen was.

H. v. VORDEN.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Uitbreiding van den werkkring van het Departement van Landbouw, Handel en Nijverheid.

Het is niet van belang ontbloot om de aandacht te vestigen op de uitbreiding, die het Dep. v. L., H. en N. ondergaan heeft door de toevoeging eener afdeeling Landbouw-economie en een afd. Zaadteelt.

De laatste afd. is te beschouwen als een zelfstandig geworden onderdeel van het Instituut voor Plantenziekten en Cultures.

De afd. Landbouw-economie beteekent een uitbreiding van den werkkring van het Departement. De groote landbouw schenkt meer en meer aandacht aan de weinig of niet ontgonnen gebieden, welke op de Buitenbezittingen voorkomen, zoodat van particuliere zijde meermalen voorlichting gevraagd wordt aangaande geschiktheid van onontgonnen streken voor den landbouw, terwijl gouvernementsdiensten herhaaldelijk onderzoekingen op dit gebied bij het Dep. v. L., H. en N. hebben aangevraagd o. a. voor verschillende streken in Z.-Sumatra, welke voor spoorwegaanleg in aanmerking komen.

Aan dit werk, dat tot nu toe niet anders dan incidenteel geschiedde, zal men nu blijvende behartiging schenken.

De werkzaamheid van de nieuwe afd. zal tweeledig zijn. Ze zal door bestudeering van de bestaande landbouwbedrijven inzicht trachten te krijgen in de rentabiliteit ervan en in de tweede plaats zal ze nagaan in hoeverre in onontgonnen gebieden deze factoren al of niet aanwezig zijn, en welke invloeden de rentabiliteit der te stichten bedrijven zullen beheerschen.

In verband met het bovenstaande zal de nieuwe afd. bestaan uit twee onderafd.: één voor de ontleding van de rentabiliteit van bestaande landbouwbedrijven en één voor de landbouwkundige verkenning van onontgonnen streken. Beschikt het departement eenmaal over gegevens omtrent de economie van de cultures, zoo zullen deze weer ter beschikking van het publiek gesteld worden, wat vooral voor vreemdelingen, die kapitaal in den landbouw willen beleggen ,van het grootste nut zal zijn.

De nieuwe afdeeling zal hen aan tal van gegevens kunnen helpen en desgewenscht ook bezoeken aan bestaande ondernemingen onder deskundig geleide voor hen regelen. Mochten na den oorlog nieuwe kapitalen in den landbouw in Indië belegging komen zoeken, zoo zal de afd. een nuttige rol kunnen spelen.

De gestichten van Depok.

In het *Soer. Hbl.* vinden we daaromtrent het volgende meegedeeld:

Het Genootschap voor in- en uitwendige zending opende een jaar of vijf geleden een kinderhuis te Depok, dat sinds een groote wijziging heeft ondergaan.

De kinderen, door het Genootschap opgenomen, kunnen tot drie rubrieken gebracht worden: a. gouvernementspupillen, waarvan er thans een veertig aanwezig zijn; b. jeugdige misdadigers, die volgens een contract tusschen het Genootschap en den Directeur van Justitie gesloten, tegen een bepaald bedrag per kind per maand worden opgenomen; c. andere kinderen, al of niet ouderloos, voor wie al of niet betaald wordt.

Tot nu toe zijn alleen Europeesche kinderen opgenomen; wellicht zullen onder de nieuwe strafwet onder groep b. ook Inlandsche kinderen opgenomen worden.

Vrijwel alle kinderen zijn geboren en opgevoed aan den zelfkant der maatschappij en de geheele bevolking der gestichten staat dus op een zeer laag zedelijk peil. Het doel van het Genootschap is om die kinderen, „die zonder toezicht en leiding zeker voor een groot procent zouden opgroeien tot paria's der maatschappij, voortdurend te houden in een nette, fatsoenlijke omgeving, voldoende lager onderwijs te doen genieten en zoo mogelijk b.v. in een of ander vak zoover te bekwamen, dat ze op behoorlijke wijze hun brood kunnen verdienen. De vereeniging wil hen, die voorbeschikt lijken tot maatschappelijke verwording, vervormen tot nuttige leden der maatschappij."

Door ondervinding geleerd worden in het kinderhuis te Depok alleen jongens en meisjes opgenomen beneden den tienjarigen leeftijd. De oudere meisjes gaan naar het bekende gesticht Bethanië te Soekaboemi, dat thans samengesmolten is met het Genootschap, terwijl voor jongensgesticht gekocht is de badplaats Swab nabij Soekaboemi. Het ligt in de bedoeling in de toekomst ook het kinderhuis te Depok over te brengen naar Soekaboemi, en dan alle gestichten te stellen onder één directeur, wat echter voor een instelling, die zich voor een groot deel bedruipen moet van vrijwillige bijdragen, niet zoo gemakkelijk gaat.

„Aan subsidie ontvangt het Genootschap voor iederen gouvernementspupil *f* 25 per maand, voor ieder jeugdig misdadiger *f* 15 (voor kleintjes) of *f* 16 (voor grooteren) en verder voor ieder kind, voor wie niet betaald wordt, *f* 5 per maand. Voor sommige kinderen wordt door ouders of familie wel iets betaald, b.v. *f* 5 of *f* 10 per maand, maar dan wordt daarvoor in het geheel geen subsidie genoten", zoodat er nog heel wat bijgepast moet worden.

Daarenboven moet de woning bij de badplaats Swab door een geschikter gebouw vervangen worden, waarvoor de ingenieur Van Hoytema reeds plannen ontworpen en een begrooting gemaakt heeft. Verder zou het gebouw Bethanië met een vleugel moeten worden uitgebreid, terwijl de wenschen van het Genootschap uitgaan naar eigen onderwijsinrichtingen, lagere school met fröbelschool en school voor achterlijke kinderen.

Hier stuit men weer op de subsidieregeling, daar op deze scholen geen schoolgeld betaald zou worden.

Het is wenschelijk, dat nu met de invoering van het nieuwe Wetboek van Strafrecht de beteekenis van deze en soortgelijke inrichtingen wat grooter wordt, er spoedig een subsidieregeling vastgesteld wordt, die het Genootschap mogelijk maakt zijn volle kracht aan te wenden tot heil van de verwaarloosde jeugd.

Immers, al wordt zooveel mogelijk getracht de leerlingen klein-ambtenaarsexamen te laten afleggen, het meerendeel is intellectueel zwak en een groot procent zal dat diploma wel niet halen. Voor de knapperen wil men een filiaal openen te Batavia, om er het Mulo-onderwijs te volgen. Bij de wijkzusters aldaar zijn reeds meisjes aan huis, die tot verpleegsters opgeleid worden; meisjes met K. A.-diploma tracht men een plaatsing bij de post of telegrafie te bezorgen, ja, zoo mogelijk voor onderwijzeres te doen studeeren.

Het Genootschap stelt zich voor de jongens aan de maatschappij zóó af te leveren, dat ze hun eigen brood kunnen verdienen, hetzij door een opleiding voor een of ander ambacht, dan wel voor het veehoudersbedrijf of de groenten-, bloemen- en vruchtenkweekerij. Of die pogingen zullen slagen, zal de toekomst moeten leeren. De schr. van het artikel verwacht er niet veel heil van.

De regeeringscommissaris Liefrinck in Besoeki.

De heer J. Koning bespreekt in het *Soer. Hbl.* het bezoek van den heer Liefrinck aan Besoeki en meer in het bijzonder aan de tabaksstreken van Djember en Bondowoso.

Het bezoek moet gebracht zijn vooral op aanstichting van den voorzitter van den Sarekat Islam te Bondowoso.

De kwestie van vrije en onvrije cultuur is door de reis van den heer Liefrinck opnieuw aan de orde gekomen „en het mag een daad van goed en helderziend bestuursbeleid genoemd worden, juist in dezen tijd naar een gewest, waarin een groot deel van de bevolking door en met de Europeesche grootcultures leeft, een bijzonderen afgezant van de regeering te dirigeeren."

Dat het den regeeringscommissaris er om te doen was, uit eigen oogen te zien, blijkt uit het feit, dat hij niet bij den president logeerde, geen gebruik maakte van aangeboden ondernemings-auto's en zich niet liet vergezellen op zijn tournée's door bestuursambtenaren, die hem zouden brengen, waar alleen zij het wenschelijk achtten, maar zelf de sawah's op en de dessa's in trok, om er met den Inlander te spreken.

Vrije en onvrije cultuur!

Reeds in 1859 merkte de directeur van de cultures op, dat het product van de vrije aanplantingen, zoowel quantitatief als qualitatief moest ach-

terstaan bij door goed geleiden arbeid verkregen tabak. Hij meende, dat nooit de fijnere merken zouden worden verkregen, die op de Europeesche markt zoo gewild zijn en er hooge prijzen behalen.

Uitvoerige rapporten over vrije en onvrije cultuur zagen in den loop der jaren het licht en steeds werd aangetoond, dat, wilde men een eenmaal verkregen welvaartstoestand bestendigen, de vrije tabaksindustrie te veroordeelen viel.

Het bleek eindelijk dan ook noodzakelijk te zijn om krachtig in te grijpen en zoo is in 1908 in Besoeki de tabaksordonnantie tot stand gekomen, waaronder de tabakscultuur dus gedurende tien jaar gedreven is, „in een tijd van snelle evolutie en van een bijna grillige verandering in het geheele maatschappelijk samenstel, waardoor tal van factoren zijn ontstaan, waarmede de wijze samenstellers van de indertijd met zooveel vrucht gewerkt hebbende tabaks-ordonnantie onmogelijk rekening hebben kunnen houden.”

Bij de gewijzigde omstandigheden is het zaak, dat niet langer de hand gehouden wordt aan enkele voorschriften, die nu reeds als verouderd moeten aangemerkt worden. Het was dus goed gezien van de regeering daarnaar een ernstig en locaal onderzoek in te stellen.

Zoo wordt de Inlander de laatste jaren gedwongen zijn tabak de zgn. vrijman, „over groote afstanden te vervoeren, terwijl hem door een handige politiek de mogelijkheid wordt afgesneden meer nabij zijn woonplaats zijn tabak tegen minstens even goede prijzen van de hand te doen.”

Waar de Inlander aldus in 't gedrang komt, verdient hij in bescherming genomen te worden.

De heer L i e f r i n c k had dan ook in hoofdzaak een onderzoek in te stellen naar de vele klachten der Inlanders over de moeilijkheden, welke het transport van hun product in den weg gelegd werden.

Hij had dus een alternatief te zoeken om aan de wenschen van de Inlanders tegemoet komende, tevens niet te veel schade te berokkenen aan de cultuurbelangen. Hij meent dit blijkbaar gevonden te hebben in het voorstel om te B o n d o w o s o en D j e m b e r tabaksmarkten op te richten, waar de vrijman-krossok bijeengebracht wordt en de kooper dagelijks koopen kan, hetgeen aangeboden wordt.

Hoewel de practijk zal moeten leeren, of de oplossing goed is, lijkt ze gunstig in het algemeen belang van den Inlander, zoowel als in dat van den ondernemer.

Suriname.

Havas seinde 31 Juli aan de „N. R. Ct.”, dat het decreet is gepubliceerd, inhoudende de bekrachtiging der Conventie, op 30 September 1915 te Parijs gesloten tusschen Frankrijk en Nederland, waarin bij verdrag werd vastgesteld de grens tusschen Fransch-Guyana en Suriname in het gedeelte van de grensrivier tusschen de Noordpunt van Stoelmans-eiland tot de zuidpunt van Portal-eiland.

Onze lezers zullen zich herinneren, dat hier te lande de wet tot goedkeuring van bovengenoemde conventie reeds op 24 Juni 1916 (Staatsblad No. 304) tot stand is gekomen. In Suriname werd de wet afgekondigd bij G. B. van 8 Aug. 1916 No. 58.

Dat de bekrachtiging van de conventie in Frankrijk zoo lang op zich heeft laten wachten, is, gegeven de oorlogstoestand, zeer verklaarbaar. Het is nu maar te hopen, dat men in de beide koloniën niet zal talmen met de verleening van de baggerconcessie in de grensrivier, waarop reeds tal van jaren door den aanvrager gewacht is. Ongelukkig voor de beide koloniën zijn de omstandigheden niet gunstig voor het beginnen van het bedrijf, waarvoor tal van machinerieën noodig zijn. Tenzij deze reeds gereed liggen, zullen zij thans moeilijk te verkrijgen zijn, en, indien te verkrijgen, misschien niet naar Suriname verscheept kunnen worden. Een oplossing zou wellicht zijn, dat ze naar Fransch-Guyana verscheept worden. Blijkt de onderneming een succes, dan zal dit voor de beide koloniën van groot belang zijn.

* * *

Een inzender in „De West” van 16 April acht de overneming van den dienst der „koloniale vaartuigen” door den K. W. Ind. Maildienst niet in het belang der kolonie.

„De koloniale vaartuigen voorzien vrijwel in het geheele verkeer te water der kolonie; dit verkeer is in 2 deelen te splitsen:

1°. de zee- en rivierdiensten, die geld opbrengen, zij het niet altijd winst;

2°. de diensten voor ambtenaren in 't algemeen, welke een zuiveren schadepost vormen.

De hierboven aangehaalde diensten mag men grootendeels beschouwen als een soort verplichting, die zich het Bestuur ten opzichte der bevolking heeft opgelegd.

In normale tijdsomstandigheden moest er nog al een aardig bedrag bijgepast worden; de laatste jaren stegen de ontvangsten enorm, vooral doordat de Demeraradienst een hooge vlucht nam.

In de toekomst zal men echter altijd wel op bijpassen mogen blijven rekenen; een groot voordeel is het evenwel, vooral met het oog op den uitgebreiden dienst der Koloniale Vaartuigen, waarmede vele departementen en de districtsbesturen gebaat zijn, dat men ten minste „eigen baas in eigen huishouding” is!

Dit voorrecht mag m. i. niet licht worden prijsgegeven.

De maatschappij, die hetzij een gedeelte, hetzij het geheele bedrijf der Kol. Vaartuigen zal overnemen, heeft natuurlijk slechts met één factor rekening te houden, n.l. winst maken.

Daar er tot dusver in eigen beheer geen winst gemaakt wordt, had men alleen de rekening „quite” te maken; bij overgave moet echter het Bestuur ook nog een zekere winst garandeeren, zoodat dan de schadepost grooter wordt.

Bij overgave zal dus het Bestuur meer moeten bijpassen, dan nu het geval is en komt er het nadeel bij, dat men geen eigen baas in eigen huishouding meer is.

Vooral dit laatste loodje zou in de toekomst wel eens zeer zwaar kunnen wegen.

Is het juist, wat men beweert, dat de Kon. W. Ind. Maildienst alleen den zeedienst wenscht over te nemen, dan zou men wel ten deele baas blijven in eigen huis, doch zou de kolonie alle lasten behouden, verbonden aan een eigen vaartuigendienst. Alleen zou die dienst op kleiner schaal werken en nog minder economisch dan thans.”

Tot zoover de inzender. Ook wij zouden de overneming van den dienst door den K. W. Ind. Maildienst niet toejuichen. Van staatsbedrijf over te gaan tot particuliere onderneming zou ons een stap in de verkeerde richting toeschijnen.

Men verbetere den dienst door aan het hoofd daarvan te plaatsen een commercieel aangelegd man. Reeds is het een groote verbetering, dat het Koloniaal Bestuur — blijkens de begrooting — voornemens is het Departement van Openbare Werken en Verkeer te splitsen in dien zin, dat weder een afzonderlijk beheerder zal worden aangesteld voor het verkeer te water. De samenvoeging, eenige jaren geleden tot stand gebracht was, zooals wij ook hebben voorspeld, geen verbetering.

* * *

„De West” van 3 Mei schrijft:

„Naar aanleiding van het artikel in „De Argosy” — die te verstaan gaf dat het zilver uit Suriname wegvloeit naar Demerara — wordt ons van deskundige zijde opgemerkt, dat het niet alleen niet bekend is, dat ons zilver daarheen wordt uitgevoerd, maar dat dit om technische redenen ook zeer onwaarschijnlijk is te achten. Juist de hooge prijs dien men — in verband met den ongunstigen dollarkoers — voor ons zilver zou moeten betalen, is een rem tegen dergelijken uitvoer.

Men blijft dus in Suriname van oordeel, dat de zilverschaarschte veroorzaakt wordt door het oppotten van zilver door kleine landbouwers.

Een frappant staaltje daarvan kwam ons dezer dagen weder ter oore.

Een Britsch Indiër, die *f* 3000 heeft staan op de Kolon. Postspaarbank, vroeg aan een planter advies, of hij niet beter deed dit bedrag te lichten, daar hij gehoord had, dat de Amerikanen de kolonie zouden overnemen.

De planter antwoordde lachend, dat dit een van de vele kletspraatjes was, die men tegenwoordig verspreidt en waaraan men zich maar liefst niet moet storen.

De Br. Indiër besloot toen maar zijn geld te laten waar het was. Maar hij had wederom *f* 600 bijeen vergaard, en stond in tweestrijd of hij ook die naar de spaarbank zou brengen.

Op de mededeeling van den planter, dat het geld van zijn eigen vrouw en kinderen ook op de spaarbank was gedeponeerd, besloot de landbouwer ook zijn *f* 600 daarheen te brengen.

Toen dit geld voor den dag kwam, bleek het bijna geheel te bestaan uit rijksdaalders, guldens, halve guldens en kwartjes. Er was slechts één bankbiljet bij van tien gulden.

Een sprekend bewijs weder, hoe de Br. Indiërs vrij aanzienlijke bedragen oppotten.

Aan het eind van de afgeloopen week was aan zilverbons in omloop een bedrag van *f* 88.000. Dat is dus nog geen vijfde van den aanwezigen voorraad.

Het Gouvernement heeft in totaal een half millioen aan zilverbons. Daarvan is uitgegeven aan de Surin. Bank 233 duizend gulden. De bank heeft nog 145 duizend gulden in voorraad, zoodat het bedrag aan zilverbons, dat in omloop is bij het publiek, 88 duizend gulden bedraagt.

In den laatsten tijd wordt nog al wat zilver voor goud ingeruild door Br. Indiërs. De Surinaamsche Bank, die een aanzienlijken goudvoorraad bezit, heeft tegen een dergelijken ruil niet het minste bezwaar.

Naar wij vernemen kan de bank van Java niet

voldoen aan het verzoek om een hoeveelheid zilver over te maken naar Suriname. Men zal dus moeten wachten op een gelegenheid uit Holland."

* * *

In hetzelfde nummer van „De West" lezen wij, dat de prijzen van levensmiddelen dermate gestegen zijn, dat alleen de gegoede klasse zich een voldoend maal kan verschaffen.

Zelfs, in de Boschnegerdorpen aan de Boven-Suriname heerscht voedselschaarschte tengevolge van de zware regens. Boschnegers van de Gran Rio en Pikien Rio zakken verscheidene dagreizen ver de rivier af om naar voedsel te zoeken.

* * *

Jaren lang hebben wij er op aangedrongen, dat men in Suriname een verordening zou uitvaardigen om de muskieten te bestrijden. Van bestuurszijde werd voortdurend beweerd, dat men de publieke hygiëne niet uit het oog verloor, maar de verordening bleef, onverklaarbaar genoeg, uit, niettegenstaande onze buren ons een goed voorbeeld hadden gegeven. Eindelijk, eindelijk zal het er dan van komen. In zijn Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Koloniale Staten betreffende de begrooting voor 1919 verklaart de Gouverneur, dat binnenkort aan de Koloniale Staten ter goedkeuring zal worden aangeboden een verordening tot bestrijding van de muskietenplaag.

Wij vertrouwen, dat de Koloniale Staten, het groote belang van de zaak beseffende, met den meesten spoed de verordening zullen goedkeuren en dat deze, eenmaal in werking getreden, met de uiterste gestrengheid zal worden gehandhaafd. De volksgezondheid, dus de volkskracht, is er mede gemoeid.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Parhoedamdam Beweging. De *Bintang Soerabaja* ontleent het volgende aan een onlangs verschenen brochure van den gewezen Zendelingleeraar in de Bataklanden, *M. Joustra:*

Reeds van omstreeks 1890 af bestaat de sekte der *Pormalin*. Haar stichter was *Goeroe Samaling*, volgeling en tevens „*datoe*" (wichelaar) van den toenmaligen *Singamangaradja*. Later vindt men vermeld de „*Parsitengka*" (uit te spreken: Parsitekké) zich alzoo noemende naar zeker hoofd *Si Tengka*. En in den jongsten tijd hebben de in de kranten en verslagen steeds *Parhoedamdam* (ten rechte evenwel *Parhoedamdam)* genoemde aanhangers eener blijkbaar reeds in het begin van 1916 ontstane, nieuwe sekte een treurige vermaardheid gekregen door den moord op den gezaghebber Muller. Toch is deze, naar 't schijnt, nog niet de jongste der openbaringen van deze eigenaardige, mystisch godsdienstige strooming, die door een deel der Bataksche bevolking gaat; althans bevat het in het Tobaasch verschijnend Christelijk blaadje „*Immanuel*" van 1 Januari 1917 een opstelletje over de „*Oegama Poetih*". Aanhangers van dezen „witten godsdienst" schijnen ten getale van een 27-tal uit Oeloean Habinasaran en van de hoogvlakte te Si Andjoer te zijn samengekomen, om daar een godsdienstig feest met *gondang*-muziek te vieren. Niettegenstaande de uitvoerige beschrijvingen, die Inlandsche onderwijzers o.a. van de „godsdienstoefeningen" der *Parhoedamdam* en den *Peroegama Poetih* gegeven hebben, worden de Europeesche buitenstaanders weinig wijzer omtrent de eigenlijke leerstellingen en drijfveeren dezer godsdienstige dwepers. Hun „leeringen" zijn voor de buitenstaanders niet veel anders dan onverstaanbare onzin en hun godsdienstige verrichtingen zijn kunstmatige opwinding door muziek, het uitgalmen van voor hen zelf onverstaanbare klanken en het drinken van zonderlinge mengsels, waarvan vooral citroensap een onmisbaar ingredient schijnt te zijn. Ietwat meer samenhang is er in de leer en de handelingen der *Pormalim* te bespeuren. Dezen kanten zich tegen veel godendom, verheerlijken *Singamangaradja* als hun profeet, nemen ook Bijbelsche personen onder hunne „heiligen" op, vereeren o.a. zeer de maagd Maria. als „de eenige vrouw Maria, doorluchtig en heilig", verbieden het gebruik van varkensvleesch, verkoopen amuletten, onder welke merkwaardiger wijze ook Bijbelsche prentjes, die de kinderen op de Zondagschool hebben gekregen, enz.

Hoe dwaas en belachelijk nu ook in onze oogen al deze uitingen mogen schijnen, zij zijn niettemin belangrijk, zoowel voor het leeren kennen van den geestesaanleg van het Bataksche volk, als van den verwarrenden invloed, dien een onoordeelkundige behandeling der Bijbelsche verhalen en Christelijke leerstukken op de gemoederen van dergelijke menschen hebben kan. Dit laatste is een punt, dat de Zendingswetenschap ter ernstige bestudeering zij aanbevolen. Wij kunnen daarom hier gereedelijk zwijgen. Doch de andere zijde, die van den geestesaanleg, verdient nog eenige nadere toelichting. Het wil ons voorkomen — alzoo de schrijver — dat deze veelzins dwaze uitingen een dieperen ondergrond hebben. In negatieven zin genomen, zijn zij een afweer van het nieuwe, in positieven zin een trachten te behouden van het oude. Blijkbaar vinden velen toch niet de rechte bevrediging en wat de „nieuwe leer" hun biedt. Toch heeft ook het oude min of meer afgedaan. En nu ziet men gebeuren, wat ook in de eerste Christeneeuwen gebeurde: het oude tracht zich te hernieuwen, deels door ontleening aan het nieuwe.

Men verlieze hierbij niet uit het oog, dat de Bataks, hoe ook verdeeld in verschillende, elkaar vaak vijandige groepen, toch een zeker, zij het onbestemd en sluimerend gevoel van saamhoorigheid hebben. Zonder in den waren zin van het woord een *natie* te zijn, hebben zij toch zoo iets van nationaal gevoel, men mag zelfs zeggen van nationalen trots. Een Batakker denkt dooreengenomen heusch niet zoo gering over zich zelf. Dit hun eigene, wil hij, misschien zonder dat hij zich hiervan helder bewust is, handhaven. Daaruit is te verklaren, het zich groepeeren om den *Singamangaradja*, als een vorst van nationaal en geestelijk vereenigingspunt. In 1913 vond de toenmalige Controleur van Samosir, de heer Middendorp, bij zijn nauwere aanraking met de Bataks telkens op den bodem hunner ziel vereering van den reeds in 1907 gesneuvelden priesterkoning. Hij heeft toen ontdekt met welk een tegenzin, ja met welk een gewetenswroeging, sommige Bataks onder de macht van het geweld bukkende, hebben deelgenomen aan de vervolgingen en het verraden van hun nationalen held. In zijn memorie van overgaaf, in datzelfde jaar 1913, wijst hij dan ook meermalen met nadruk op de politieke beteekenis, die de in de harten sluimerende vereering van den gesneuvelde (de Bataks zegen: vermoorde) heeft en hij spoort tot voortdurende waakzaamheid aan. De politieke beroering van den laatsten tijd bewijst, dat hij goed gezien heeft. Toch worden zulke „nationale" stroomingen eerst dan gevaarlijk, als er economische belangen in het geding komen. De Bataks weten zeer goed, dat op het punt van godsdienst onze regeering een neutraal standpunt inneemt. Zij mogen dit wellicht niet begrijpen, zij weten er handig hun voordeel mede te doen. Zij gevoelen zich op godsdienstig terrein veilig voor inmenging van het gouvernement. Zoo kunnen de *Pormalin* in Habinsaran bijv. ongestoord hunne leeringen verbreiden, zoolang zij er in slagen daaraan een godsdienstige kleur zonder meer te geven en zich onthouden van de prediking van openlijk en daadwerkelijk verzet. Zij zijn dan ook in de laatste jaren — vroeger was dit wel wat anders, maar de ervaring heeft hen wijzer gemaakt — zelfs modelonderdanen van het gouvernement. Toch behoeft men er niet aan te twijfelen, of in den grond der zaak zijn zij ons gouvernement vijandig gezind. Zij weten dit echter handig te gebruiken, uit te spelen mag men wel zeggen, tenover de zending, voor welker werkzaamheid zij een ernstige belemmering vormen.

Een Rondschrijven. Naar wij vernemen — alzoo de *Darmo Kondo* — heeft de Direkteur van Binnenlandsch Bestuur zich in een circulaire tot de Hoofden van Gewestelijk Bestuur gewend, waarin hij van het volgende mededeeling doet:

Ter voorkoming van misbruiken, waaraan dessahoofden zich, ten nadeele van de bevolking, kunnen schuldig maken, is door het hoofdbestuur van de vereeniging *Boedi Oetomo* het denkbeeld aanbevolen, om in elke dessa op Java en Madoera, op een voor de menigte duidelijk zichtbare plaats, één of meer lijsten op te hangen, vermeldende, in de landstaal, de emolumenten, waarop het dessahoofd officieel recht heeft. Met dat denkbeeld kan genoemde direkteur zich wel vereenigen. Reeds thans wordt in de dessa's of kampongs van sommige gewesten een dergelijke kennisgeving gedaan, bijv. door een houten bord, waarop o.m. de rechten en inkomsten van de *dessa- of kampong*-hoofden in opvallende verf vermeld staan. Deze wijze van bekendmaking schijnt voor het doel meer geëigend dan de aanplakking van een aan spoedige verweering blootstaande, geschreven of gedrukte lijst. Overigens wordt gemeend, dat de uitvoering van het denkbeeld plaatselijk kan worden geregeld door het Hoofd van Gewestelijk Bestuur. De maatregel zou niet alleen op Java en Madoera, doch ook op de Buitenbezittingen nuttig kunnen werken.

Kiesvereenigingen. Te Batavia had onlangs een bijeenkomst plaats van de besturen van den *Vrijzinnigen Bond*, de *Kiesvereeniging Melajoe*, de *Sarekat Islam* en verdere belangstellenden uit verschillende vereenigingen, voor het houden van voorloopige besprekingen, teneinde te geraken tot samenwerking dezer vereenigingen om, afgescheiden van alle politieke zieltjeswinnerij, het aantal Inlandsche kiezers zooveel mogelijk te vergrooten, door het wekken van belangstelling voor de publieke zaak. De neutrale kiesvereeniging *Melajoe* zou zich met de verdere actie belasten. *(Kaoem Moeda).*

Pestbestrijding. De wijze lessen van den Inlandschen arts *Ngamdani*, die te Ambarawa in den aanvang der pestgeschiedenis voor de dessabevolking een populaire lezing hield over pesthygiëne, zijn in het vergeetboek geraakt — alzoo de *Darmo Kondo*. — De bevolking der omliggende kampongs van Ambarawa waarheen de pestbacil zich heeft verplaatst, kon zich blijkbaar met de voorschriften van de woningverbetering niet vereenigen, vond ze voor haar reinheidsbegrippen te drukkend en opponeerde. Een vrij talrijke menigte, afkomstig uit Djetis, ver-

eenigde zich voor de woning van den *wedono* te Ambarawa om protest aan te teekenen. Het scheen ernst te zijn met dat protest, tenminste de controleur achtte het noodig de bajonetten te requireeren. Een sectie onder een officier was spoedig ter plaatse. Men begrijpt, dat de militairen uitsluitend kwamen om indruk te maken, en geenszins om geweld te gebruiken. Trouwens de demonstranten waren ongewapend, ten minste tegenover een 40-tal bajonetten kan men een dood enkele *parang* of arit geen wapens noemen. De luitjes hebben aan het gevaar door overijlde vlucht trachten te ontkomen, doch tengevolge der genomen maatregelen, was een groote terreinstrook toch zoodanig afgezet, dat drie en vijftig onwilligen konden worden geknipt. Ook de bevolking te Somowono moet zeer opgewonden zijn.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De bewoners van het land *Tanah Tinggi* (Batavia) — alzoo de *Perniagan* — gaan waarschijnlijk denzelfden weg op als die van het land *Pengarengan*. Landheer van eerstgenoemd land is de bekende (misschien beter „beruchte") Arabier *Said Salim Basalama*. In den regel wordt door den rekeninglooper van den landheer de grondhuur van de Inlanders geïnd. Dit nu werd sedert twee maanden niet gedaan. Als reden gaf de heer *de Leon*, administrateur van genoemd land, op, dat, nu er twee maanden geleden nieuwe grondhuurbewijzen verstrekt waren, de betrokkenen bij hem, op zijn kantoor, dienden te komen om de grondhuur te betalen.

Maar wat is nu gebleken? Eenige grondhuurders, sedert die twee maanden wachtende op een rekeninglooper, zijn naar den administrateur gegaan om de huur te betalen en tevens te vernemen, wat de reden was van het zoo lange wegblijven van den rekeninglooper. Tot hun verbazing werd hun medegedeeld, dat de grondhuur sedert twee maanden was verhoogd en dat zij die verhooging ook direkt hadden te betalen. Dom als zij zijn, hebben zij goedschiks betaald en bovendien een in het Hollandsch geschreven verklaring onderteekend, middels een duimafdruk. Hoe die verklaring luidt weten zij natuurlijk niet. Maar zij vernamen, dat zij er niets dan voordeel van zouden ondervinden.

Andere, snuggerder Inlanders, die wel wat Hollandsch kunnen lezen en verstaan, hebben niet in die verhooging, zonder voorafgaande tijdige kennisgeving, toegestemd en geweigerd de verklaring te onderteekenen. Op hun protesten antwoordde de administrateur: „Als ik jullie was, zou ik maar betalen, want als je achterstallig blijft, zal de landheer op jullie huizen beslag leggen."

Begrijpt men nu den opzet? De menschen dwingen, zonder tijdige kennisgeving, verhoogde grondhuur te betalen. Zoo zij zulks niet willen, hun dan een tijdje achterstallig laten blijven en dan ineens de som (aangegroeid natuurlijk) laten betalen, of...... inpalming van de huizen.

En verder: De S.S. zal over eenigen tijd een groot gedeelte van het land moeten overnemen, voor uitbreiding, en dan kan de slimme Arabier niet alleen geld maken van zijn grond, maar ook van de aldus ingepalmde huisjes. Wij — alzoo vervolgt de schrijver — zijn in staat iets meer omtrent deze onverkwikkelijke geschiedenis mede te deelen:

Basalama heeft reeds één, misschien wel meerdere leden van den gemeenteraad opgezocht, om te spreken over eventueele overneming van zijn land door de gemeente. Aanleiding daartoe schijnt te zijn een schrijven van den burgemeester, tot welken prijs hij *Basalama*, het land aan de gemeente zou willen verkoopen. De brief van den burgemeester had natuurlijk geen andere bedoeling dan, indien de koopprijs matig werd gesteld, aan den Raad voor te stellen tot den koop over te gaan. Maar *Basalama* scheen het anders te hebben begrepen. Vandaar de stappen bij één of meer raadsleden gedaan, waarbij hij beproefde de schoone rol te spelen. Het land brengt hem jaarlijks een ton op, — de gemeente kan het krijgen voor anderhalf millioen. 't Is haast te geef! En als nu de grondhuur intusschen weer hooger is geworden en er staan huizen op den grond, die als bezit meetellen, dan wordt de waarde weer zooveel hooger...... Dan de onteigeningskwestie: de tweede pijl op den boog. De S. S. zal ongetwijfeld een deel van den grond noodig hebben. Voor dat deel vraagt de landheer zes gulden per vierkanten meter. Is dat te veel? Nu, dan zal onteigening moeten volgen; bij onteigening telt elk bebouwd stukje mede, — nu nog gezwegen van het voordeel, dat, zijn eenmaal de opgezetenen weggewerkt, geen schadevergoeding betaald behoeft te worden voor de gedwongen ontruiming der erven. En zoowel bestuur als politie moeten hierbij rustig toezien, want volgens de wet is er niets aan te doen.

Een Inl. Volksredenaar. De heer *Abdoel Moeis*, lid van den Volksraad, — alzoo de *Perniagan*, — heeft niet lang geleden ten huize van een *hadji* te Tjawi op de *Pondok Gedeh*-landen een vergadering gehouden om de menschen daar wat wegwijs te maken. De assistent-*wedono* heeft die vergadering bijgewoond en over het gesprokene eenige aanteekeningen gemaakt. Allereerst begon de heer *Abdoel Moeis* zijn hoorders te verkondigen, dat de hormat tegenover de Blandas uit den booze is. Een Hollander is niets meer dan een Inlander. Vervolgens wees de volksvoorlichter er op, dat, indien Inlanders door den rechter voor een voorloopig onderzoek worden geroepen, zij daaraan niet moeten voldoen, doch kalm thuis moeten blijven. Het Gouvernement geeft immers geen schadevergoeding.

Ook had de heer Abdoel Moeis het over het geval van een baboe uit Buitenzorg, die, onder verdenking van vergiftiging van een Europeesch kind, in voorloopige hechtenis was gesteld. Hij beweerde, dat de aanklacht valsch was en vond het een schandaal, dat de giftmengster in de gevangenis was bevallen. ('t Bleek niet waar te zijn: toen de vrouw bevallen moest, is zij uit de gevangenis overgebracht naar het Stadsverband, waar zij deskundige hulp kreeg van een geneesheer en een Europeesche vroedvrouw). Ten slotte deelde *Abdoel Moeis* zijn gragen hoorders mede, dat zij, zoo zij ooit reden hadden te meenen onrechtvaardig behandeld te zijn, zich *niet* moeten wenden tot het Bestuur maar tot den president van de *Sarikat Islam* te Buitenzorg.

S. I. Te Malang had een vergadering van de S. I. plaats in de *Royal Ko Bioscoop*, die zoo langzamerhand het privilege krijgt der S. I. bijeenkomsten. Ditmaal vormde de hongersnood in het Trenggaleksche den hoofdschotel. Wat er verteld werd, kunnen we — alzoo de schrijver in de *Pewarta Soerabaja* — niet weergeven, omdat, naar men zegt op last van hooger hand, alleen Inlanders worden toegelaten. Zelfs de politie moest buiten het gebouw blijven. Volgens veler meening staat dit nieuwe regeeringsvoorschrift in verband met het optreden van de uiterst linksche fractie der Sociaal-Democratie in Indië, die in den laatsten tijd nog al trachtte bij de S. I.-ers in het gevlei te komen.

De werklieden van de *Showroom* te Semarang dreigden de directie met staking, eischende loonsverhooging, in verband met den duren tijd, voorts achturigen werkdag, enz. Het bestuur van de *S. I.* bood de directie zijn bemiddeling, welke evenwel geweigerd werd. Eenigen tijd daarna werd den onderdirekteur een brief toegegooid, dien hij weigerde te ontvangen. *(Pewarta Soerabaja).*

Bij de Nieuwe Courant te Semarang brak een zetterstaking uit, wegens het ontslaan van den *mandoer*. De stakende zetters hielden den volgenden dag ten kantore van de *S. I.* een conferentie met de heeren *Sneevliet* en *Semaoen*. Het personeel van de overige drukkerijen dreigde met staking, indien de N. Ct. door gedrukt werd. De stakers bij de N. Ct. eischten erkenning van de *S. I.*, als vertegenwoordiging der werklieden, zoo lang er nog geen zettersorganisatie bestaat. *(Pewarta Soerabaja).*

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Landverhuizing naar Australië.

De Nederl. Vereeniging „Landverhuizing" heeft inlichtingen verspreid over de kansen van slagen voor vreemdelingen in Australië; gaarne werken wij mede om de hoofdpunten meer algemeen bekend te maken, want er zijn nog steeds landgenooten, die belust blijven naar 't verre land te trekken, niettegenstaande de bezwaren, die tegenwoordig aan een reis daarheen verbonden zijn.

In de eerste plaats wordt emigratie al dadelijk beslist afgeraden. Het is b.v. onmogelijk om zich in de vruchtenteelt een onafhankelijk bestaan te verzekeren, als men niet over voldoende kapitaal beschikt. Een bedrag van ten minste *f* 24000 is daarvoor zeker noodig. In afwachting van eigen vestiging moet men dan nog geruimen tijd bij anderen in loondienst gaan werken

In Australië heerscht oogenschijnlijk een vrij groote welvaart. De levenskosten zijn ook aanmerkelijk gestegen en allerwege wordt de indruk gewekt, dat het verdiende geld weder grif wordt uitgegeven.

Zooals uit een ander artikel in deze rubriek blijkt, hebben de bewoners van 't platteland voor hun tarwe en wol gemakkelijk geld gekregen, maar 't is de vraag of dit ook nog zal geschieden over den graanoogst van 1917-18, daar men met de overschotten al geen weg weet en de ratten-, muizen- en klanderplaag zich verontrustend doet gelden.

Bepaald rooskleurig is de toekomst dus niet, ook niet voor den vruchtenteelt, die door gemis aan verschepingsruimte niet minder bedreigd wordt dan de graanbouw. Voor vruchten zijn geen voorschotten gegeven, zoodat de toestand der teelders reeds zorgelijk begint te worden.

Landbouw en veeteelt hebben een gevoeligen knak gekregen door het onttrekken van duizenden werkkrachten ten behoeve van het leger. Dit zou ten goede komen aan de arbeiders, die van elders komen, maar, in verband tevens met den reeds bestaanden overdaad van de voedingsartikelen, wordt niet naar meer handen verlangd en zijn al bedrijven, die de producten moeten verwerken, zooals conservefabrieken e.d., stop gezet.

Over de toestanden na den oorlog is nog niets met zekerheid te zeggen, te verwachten is echter, dat terug keerenden uit het leger de voorkeur zullen krijgen boven vreemdelingen. De regeering geeft nu reeds het voorbeeld door bij benoemingen voorrang te geven aan hen die bij 't leger dienst namen boven de z.g. „slackers", die zich niet voor 't oorlogsbedrijf lieten inschrijven. De Austr. bondsregeering heeft 50 à 60 millioen p. st. bestemd om uit den krijg terugkeerenden te helpen, bij voorkeur door hun een bestaan te bezorgen in landbouw, veeteelt, vruchtenteelt. De Nederlander, die daarmede in concurrentie wil treden, zal een zware dobber hebben.

Het tarwevraagstuk in Australië.

Aan een zeer lezenswaardig artikel in de Economisch-statistische berichten van 3 Juli ontleenen wij eenige feiten en beschouwingen.

Australië heeft zich zeer snel tot tarweuitvoerend land ontwikkeld, maar vooral gedurende den oorlog is de stijging in opbrengst groot geweest. Bracht het, met Nieuw Zeeland, in 1893 circa 1.131.000 ton op, in 1913 was dit tot 2.979.000 t. gestegen, zoodat eên aanzienlijk kwantum voor export overbleef. Door een mislukte oogst gaf 1914 een tekort, maar 1915 herstelde dit en gaf een recordoogst van 4.689.000 t. Ofschoon 't scheepvaartvraagstuk toen nog lang zoo acuut niet was als tegenwoordig, begreep de Britsche regeering toch al, dat 't moeilijk zou zijn het geheele overschot naar Europa te verschepen. 't Gelukte dan ook slechts 1 millioen ton te exporteeren. De oogst van 1916 was mede zeer gunstig ,namelijk 4.110.000 ton. De verscheping nam intusschen al meer en meer af. Men wist met 't overschot geen raad, aangezien goede opslagplaatsen voor dergelijke hoeveelheden ontbraken. De oogst van 1917 was met 3.480.000 t. nog driemaal hetgeen Australië voor eigen behoefte noodig heeft. Zoodoende heeft Australië met Nieuw Zeeland minstens een voorraad van 5.000.000 t., die het niet kwijt weet te raken.

Wil men een dergelijke hoeveelheid b.v. in een jaar naar Europa vervoeren, dan zijn daarvoor 300 à 400 stoomschepen van 5000 t. noodig, die voortdurend heen en weer varen. Doet 't pijnlijk aan aan dien overdaad te denken, terwijl in Europa een hongersnood dreigt, zelfs in 't eerste jaar na 't sluiten van den vrede zal een dergelijke tonnenmaat niet alleen voor dit doel kunnen worden afgestaan. 't Vraagstuk voor de nuttige aanwending van die tarwevoorraden is buitengewoon moeilijk.

In Australië heeft men, zooals van zelf spreekt, zijn toevlucht niet behoeven te nemen tot maximum-prijzen voor tarwe; integendeel, men heeft middelen moeten beramen om de producenten een eenigszins redelijken prijs te betalen. In 1915 werd de z.g. „wheatpool" opgericht door de voornaamste tarwestaten, n.l. New South Wales, Victoria, Zuid- en West Australië, gezamenlijk met de bondsregeering. Deze wheatpool zou de geheele oogst, boven hetgeen 't land zelf noodig heeft, ontvangen en verder verhandelen. De voornaamste tarwe-exporteurs en de groote banken werden met de uitvoering der plannen belast. Zij gaven de boeren opslagcertificaten, waarvoor zij als eerste betaling ongeveer ƒ 6.60 per 100 KG. ontvingen. Verdere verrekening zou geschieden naar gelang van de resultaten. Niettegenstaande alle pogingen toen, en nadien in 't werk gesteld om de tarwe aan de markt te brengen, waren de boeren zeer ontevreden, ook al omdat zij wegens gebrek aan balen gedwongen waren de tarwe in de open lucht op te slaan.

De boeren hebben voor den laatsten oogst weer een voorloopige uitkeering gekregen, maar de neiging bij velen is groot voor overgang tot de veeteelt, daar de producten daarvan gemakkelijker te bewaren zijn. De muizen houden geducht huis in de tarwevoorraden. Om de klander te weren, werken de meelmolens voortdurend op volle capaciteit, dit doet ook scheepsruimte uitsparen.

't Vervoer naar West Amerika heeft geen grooten omvang genomen. De Westkust van N.-Amerika levert zelf meer tarwe dan er voor 't verbruik noodig is, aangevoerde tarwe moet dus per trein dwars door Amerika vervoerd worden en er is evenmin overvloed van spoorwegmaterieel als scheepsgelegenheid beschikbaar. De doorvoer van 't Panamakanaal geeft hierdoor ook geen oplossing.

De Australische regeering heeft 't voor de verscheping niet verder gebracht dan vage plannen voor het maken van scheepsruimte. 't Vraagstuk wordt te ingewikkelder omdat zich ook andere stapelproducten als wol, vleesch en zuivelartikelen ophoopen.

Voor de berging heeft een officieele commissie geadviseerd over geheel het land silo's te bouwen, tot een aantal van ongeveer 1000, elk voor 1000 ton en alle van gewapend beton. Bovendien een groote „terminal elevator" in Sydney. Verschillende firma's hebben aanbiedingen gedaan om dit plan tot uitvoering te brengen; komt 't hiertoe, dan zal dadelijk een belangrijke verbetering worden ingevoerd; voor de toekomst wordt dan ook een blijvend voordeel geschapen. De kosten van overlading en opslag van graan zouden daardoor blijvend lager worden, het binnenlands vervoer zou er door worden gebaat.

Er zullen nog jaren verloopen alvorens 't graanvraagstuk voor Australië en Nieuw Zeeland tot normale toestanden zal zijn teruggebracht. Een kleine troost is dat, voor zoover de scheepsruimte er voor beschikbaar zal kunnen worden gesteld, de wetenschap althans bestaat dat de voorraden er zijn, wanneer de vrede de zeeën weer vrij en open zal maken.

Het militaire China—Japan accoord.

Omtrent de overeenkomst, een drietal maanden geleden, tusschen Japan en China gesloten, hebben de bladen meerendeels korte mededeelingen gegeven. Is het volgende, voorkomende in een toelichtende nota, daarbij wel voldoende tot zijn recht gekomen?

In aanmerking nemende het voortgezette doordringen van den vijandelijken invloed in 't Russische gebied, waardoor de vrede en 't welvaren van 't Verre Oosten in gevaar worden gebracht, bovendien de noodzakelijkheid erkennende van de samenwerking van China en Japan, om daartegen front te maken, zijn de regeeringen, na onderlinge wisseling van inzichten, tot 't opstellen, dd. 25 Maart, van nota's gekomen tusschen den minister van buitenlandsche zaken en den Chineeschen gezant te Tokio. Dienovereenkomstig heeft de Jap. regeering commissarissen naar Pekin gezonden, ter vertegenwoordiging van de Jap. vloot en het Jap. leger, waar zij een samenkomst hebben gehad met de Chineesche marine- en militaire autoriteiten.

Twee overeenkomsten zijn gesloten. De eene met betrekking tot 't leger, de andere voor de vloot. Zij bevatten regelingen betreffende de manier en de voorwaarden van samenwerking van de krijgsmachten der beide landen bij de vereenigde verdediging tegen een vijand.

Daar de regelingen een defensiegeheim uitmaken, kunnen de bijzonderheden niet openbaar gemaakt worden. Toch heeft men zich aan onderstellingen over den naderen inhoud gewaagd. Zoo werd beweerd, dat een bepaling zou aangeven dat een Chineesche expeditie onder Japansch bevel zou moeten staan, of ook dat Japan naar verkiezen havens zou mogen aanleggen in Chineesch gebied, dat Japan 't meesterschap zou hebben over de Chin. arsenalen, scheepswerven en spoorwegen. Zelfs is uitgesproken, dat Japan 't bestuur over de Chin. financiën zou overnemen. Dit alles wordt in de nota van den Jap. minister van buitenlandsche zaken ten stelligste tegengesproken, die geruchten zijn, volgens hem, van allen grond ontbloot.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Indische Gids.

De Juli-afl. bevat de volgende bijdragen: Pastoor H. C. Verbraak †, door E. A. A. van Heekeren. (Een levensbeschrijving, waarin vooral gewezen wordt op het vele goede, dat Pr. V. heeft verricht ten bate der Indische militairen ,ongeacht hun geloof of gezindte). — V. C. Coster van Voorhout †, door Dr. E. B. Kielstra. — De taalkwestie in den Volksraad, door E. A. A. van Heekeren. (Schr. laakt de houding van de leden van dien Raad, die eischen dat naast het Hollandsch, ook het Maleisch zal worden gebruikt bij de beraadslagingen; niet alleen dat het Maleisch slechts van een paar der Inlandsche leden de moedertaal is, maar tevens zal een groot gedeelte der Europeesche leden de redevoeringen in het Maleisch niet kunnen volgen. Zie Persoverzicht vorig Weekblad). — In Zuid-China. Fragment van een reisverhaal, door Dr. H. P. N. Muller. — De Cohunepalm (Attalea cohune, Mart.) Enkele gegevens over zijne geschiedenis in de Nederlandsche koloniën, door Dr. F. W. T. Hunger. (In dit artikel publiceert schr. o.a. de officieele bescheiden, welke betrekking hebben op de pogingen, die in den loop der jaren zijn gedaan om de cultuur van dezen olieleverenden palm in Oost-Indië ingang te doen vinden; dat die pogingen tot niets hebben geleid, wordt door schr. ten zeerste betreurd). — Het Makassaarsche paard, door J. H. Stuffken. — Verborgen stroomingen. Een schets uit het Javaansche volksleven, door A. Doyer (vervolg).

Overigens de gewone rubrieken. Varia (M. van Geuns † — De Legervereeniging. Enz.) — Revue van brochures, enz. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie.

Een wapen voor de gemeente Makassar.

In de 1 Mei-afl. van „Locale Belangen" lezen we dat de Gemeenteraad van Makassar in zijne vergadering van 26 Febr. 1918 besloten heeft tot invoering van een gemeentelijk wapen, waarvan de omschrijving luidt als volgt:

„In goud; een vruchtdragende cocospalm van sinopel, geplaatst op grasgrond, de cocospalm op ongeveer een derde van zijn hoogte doorstoken door een baarswijs geplaatst zwaard in natuurlijke kleur. Het wapenschild zal mogen worden gedekt door een stedekroon met vijf getinneerde torens van goud. Aan vorenbedoeld wapen kunnen bij wijze van versierselen worden toegevoegd als schildhouders: twee herten in natuurlijke kleur, getongd van keel en staande op een tak van den Tangkalakboom, eveneens in natuurlijke kleur."

Hierbij wordt onzerzijds aangeteekend, dat nadere bijzonderheden omtrent de wording en de historische beteekenis van dit wapen (althans voor zoover het den door een zwaard doorstoken klapperboom betreft, de heraldische versieringen kwamen bij het oude wapen niet voor) te vinden zijn in het Verslag van den toestand der gemeente Makassar over 1915 (blz 101 vgg.)

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Inhoud van afl. 3, deel XI: Verslag over het onderzoek van roode gronden uit djati-bosschen, door N. Beumée-Nieuwland, met naschrift van Dr. L. G. den Berger. — Opheldering (naar aanleiding van het debat over de taxatiewerkzaamheden bij de boschinrichting, door A. J. van Deventer. — Is het licht geworden? (naar aanleiding van vorengenoemde bijdrage), door W. en J. H. Becking. — Het Indisch boschwezen: Een wederwoord, door A. te Wechel, met Antwoord (ontleend aan het Alg. Handelsbl.) — Ontwikkeling van jonge djatiplanten in Trinadad, door J. B. — Marktberichten (Djati- en wildhout).

Nederlandsche Zendingsbode.

In het Nr. van 11 dezer vervolgt J. P. van Bruggen zijn artikel over „Taboe" (d.i., in het algemeen gesproken, bij de natuurvolken het begrip „verbod"). — Verder bevat dit Nr. o.m. het vervolg der reisherinneringen uit Ned. Oost-Indië, van Mr. J. W. Flieringa; schr. vermeldt thans bijzonderheden van een door hem bijgewoond Bataksch bruiloftsmaal.

De Taak. Algemeen Indisch Weekblad.

Door tusschenkomst van de Firma Nijhoff te 's-Hage

ontvingen we van dit Ind. weekblad de Nrs. 29—33. Eene opsomming van den ganschen inhoud is niet doenlijk, waarom hier slechts de o.i. belangrijkste bijdragen worden genoemd (No. 29): Taal en Volksraad, door J. E. S. — Voorwaardelijke invrijheidstelling, door Mr. M. Bachrach (slot). — No. 30. De voedselkwestie, door J. E. S. — Open brief aan de inlandsche leden van den Volksraad, door Sastrasoeara. — De Bankatin-winning, door L. Leger. — Hygiënische kroniek. (Bad- en spoelwater), door L. K. — No .31. De eerste Volksraad. — De Bankatin-winning (slot). — No. 32. Over de samenstelling van het Departement van Oorlog, door Q. — De taak van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst in Ned.-Indië, door A. M. J. — No. 33. De Sarekat Islam in het anarchistisch zog? door S. K. — De inlandsche bestuursambtenaar, door Sastrasoerara. — De inlandsche kunstnijverheid. V. De versieringskunst in de kleeding, door T. ter Horst de Boer. — De nieuwe Grondhuur-ordonnantie. — De ,,verheffing'' van een Bwoolsch vorst tot Madika, door W. J. D. van Andel.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

De Juli-afl. van dit maandschrift opent met een interessant artikel van Dr. G. Krause over tempelfeesten en spelen op Zuid-Bali, met tal van opnamen van den schrijver. — R. M. Soetatmo Soerio Koesoemo vervolgt zijn beschouwingen over Kangdjeng Sultan Agoeng als wijsgeer. — Dan volgt een uit het gedenkboek van Boedi-Oetomo overgenomen artikel over de Javaansche vrouw uit den hoogeren stand, door Mevr. Sriati Mangoeng Koesoemo. — Ten slotte geeft S. Surya Ningrat zijn indrukken weer van het herdenkingsfeest van het 10-jarig bestaan der vereeniging ,,Boedi Oetomo'' 1908—20 Mei 1918.

Javaansche taalstudie.

Van de hand van Prof. T. J. Bezemer verscheen (bij W. E. J. Tjeenk Willink te Zwolle een Beknopte Javaansche grammatica (tweede verbeterde druk); verder Oefeningen ter vertaling uit en in het Javaansch (vierde verbeterde druk); zoomede een daarbij behoorende Javaansch-Hollandsche en Hollandsch-Javaansche woordenlijst (vierde verbeterde druk).

Een orgaan van de Vereeniging ,,Indië Weerbaar''.

Ter drukkerij ,,De Verwachting'' te Batavia is verschenen het eerste nummer van het ,,Orgaan van de Vereeniging Indië Weerbaar'', onder redactie van Jhr. H. J. van den Bosch, H. U. S. Boerma, R. A. A. Tirto Koesoemo e.a. — Van de verschillende bijdragen, welke dit Nr. bevat (het tijdschrift zal ,,nu en dan'' verschijnen) noemen we: Kort overzicht van het ontstaan en de oprichting der vereeniging ,,Indië Weerbaar''. — Hoe zal de vereeniging ,,I. W.'' haar doel bereiken? — Korte opgave der hoofdpunten van de bevordering en verbetering der veeteelt op Java en Madoera, iets waarnaar o.a. door de Ver. ,,I. W.'' wordt gestreefd. — Inlandsche militie.

Annalen van het Missiehuis te Tilburg.

Het Juli-Nr. bevat een beschrijving door Pr. H. Geurtjens van een Tenimbareesche doodendans, een waarlijk indrukwekkende plechtigheid, welke plaats heeft om voorname dooden te eeren en aldus te vriend te houden. Een illustratie verduidelijkt de handeling. — In hetzelfde Nr. beschrijft Pr. Vertenten weder eenige Papoea-typen. — Verder bevat het 't slot van het artikel over de Indische Missie-Vereeniging.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 28: Mededeelingen van het Deli-Proefstation te Medan, door P. Hondius Jzn. — Bibitvoorziening en zeefvatenziekte, door Dr. Ph. van Harreveld. — Koffiestatistiek voor Ned.-Indië. — De overzeesche handel en de oorlog. Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken.

De zijdeteelt in Ned.-Indië.

Bovengenoemd Ind. Merc. Nr. schrijft: Van regeeringswege is men begonnen met het instellen van nieuwe onderzoekingen naar de mogelijkheid van de vestiging of bevordering van de zijdeteelt in Nederl.-Indië. Het eerste werk is het aanleggen van kleine aanplantingen van moerbeiboomen in de daarvoor in aanmerking komende streken van Java en wellicht ook op andere eilanden, opdat men van een voldoende bladopbrengst verzekerd is als met het opkweeken der rupsenrassen moet worden begonnen.

Een van de Indische landbouwleeraren wordt naar Japan gezonden, om zich op de hoogte te stellen van de zijdeteelt daar te lande, waarna hij over China naar Indochina zal moeten reizen om aldaar eieren van de vlinders der verschillende rupsenrassen te verzamelen. Het is gebleken, dat in Indochina voor de verbetering van de inheemsche zijdeteelt thans een weg gevolgd wordt, die ook voor Indië aanbeveling schijnt te verdienen.

De inbezitneming van Ceylon door de Engelschen in 1795—1796.

In het April-Nr. van het driemaandelijksc.. tijdschrift ,,The Ceylon Antiquary and Literary Register'' schrijft L. J. B. Turner een uitvoerig artikel over ,,The British occupation of the Maritime Provincies of Ceylon, 1795—1796'', met een plan ,,showing movements of troops (British and Dutch) before Colombo, 5 th— 12th Febr. 796.''

Onder de door den schrijver genoemde bronnen, welke hij heeft geraadpleegd, noemt hij geen enkele Hollandsche (vermoedelijk omdat hij geen Nederlandsch kent) wat vooral jammer is omdat daardoor ook het voortreffelijk werk (deels archief-studie) van G. Nypels: Hoe Nederland Ceilon verloor (Den Haag 1908) voor Turner een gesloten boek is gebleven.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 14 bevat o.a.: Javanen (vervolg), door N. — Een weldoener (Pa van der Steur en zijn werk). — Bandjir in Batavia, door G. J. N. — De wildernis, door X. — Balische schetsen. II. Sroeni, door H. Lauersdonn.

Koloniaal Tijdschrift.

In de Juli-afl. de volgende bijdragen: Prof. van Vollenhoven en het adatrecht, door F. A. Liefrinck (naar aanleiding van den aan Prof. v. V. toegekenden eereprijs van de Thorbeckestichting). — De heerendiensten in de Buitenbezittingen, door M. Hamerster. — Het economisch belang bij het bezit van koloniën, door Mr J. C. Kielstra. — Daendels in de Maleische literatuur, door Prof. Dr. Ph. S. van Ronkel (naar een Ms. in de Leidsche Universiteitsbibliotheek). — Het agrarische stelsel in de Javasche Vorstenlanden en de reorganisatie (vervolg). III. De zgn. landverhuur, door A. Simon. — Westersche rechtsbedeeling in de kampong, door D. G. Stibbe. — De Bataviasche Mei-beweging van 1848 en de miskenning in het Indische staatsrecht van een der grondrechten (slot), door J. Th. Petrus Blumberger.

Verder de gewone rubrieken: Verscheidenheden (Indonesisch verbond van Studeerenden). — Kroniek (De verkiezingen voor Indië, enz.) — Persoverzicht (De inlandsche pers, Chineesche pers). — Vreemde koloniën — Bibliographie.

Javaansch of Indisch nationalisme.

Bij H. A. Benjamins te Semarang verscheen een Pro en Contra, getiteld ,,Javaansch of Indisch nationalisme, waarbij eenerzijds R. M. S. Soerikoesoemo en A. Muhlenfeld, en anderzijds Tjiptomangoenkoesoemo en J. B. Wens hunne meeningen over deze kwestie tegenover elkander stellen.

(Men zie de critische beoordeeling dezer brochure in No. 31 van ,,De Taak).

* * *

Ten slotte nog enkele titels:

De Volksraad in Indië, door Jos. Suys (Van Onzen Tijd, 1918, No. 37).

Duitsche ondernemingen in Indië, door J. S. Ikat (De Toekomst 1918, No. 26).

Een enkel woord over de verdediging van Indië, door A. van Hengel (De Amsterdammer, 22 Juni 1918).

Javaansche kunstavond, door Mr. H. J. Boelen. Onderwijzers in Indië, door Armoelijder (De Nieuwe Amsterdammer, 22 Juni 1918).

Indonesisch-nationale grondslag van het onderwijs ten dienste den inlandsche bevolking. — Proefschrift door J. A. Jonkman (Utrecht, P. den Boer).

Indische Volksschool. Het orgaan van de minderheid in het N.I.O.G. onder redactie van B. Coster, W. C. Snel en J. C. Stam, No. 1, 1 Febr. 1918.

Kort overzicht eener lezing van H. J. Vermeer over ,,De politieke toestand van onze Koloniën'' (Ceres, Orgaan der Studenten aan de Landbouw Hoogeschool 1 Juli 1918).

Regeling van uit- en invoer van Nederlandsch-Indië, door P. C. Hoynck van Papendrecht, met Naschrift van Mr. Dr. H. H. A. van Gijbland Oosterhoff. (Economisch-statistische Berichten, 3 Juli [illegible]).

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van ,,Oost en West'', Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad, Exportblad, Indië, Ons Land, Ned.-Indië Oud en Nieuw.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Suriname; Tjahaja Sumatra; Weekblad voor Indië, De Banier; De Ind. Gids; Neerlandia; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Ons Leger; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Korte Verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad; Brochures, enz., benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau :
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending voor den Nederl. Oost- en West-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Ambtenaren bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

Twee leeraren in de plant- en dierkunde.

Vier leeraren in de Nederlandsche taal.

Drie leeraren in het teekenen, in het bezit der akte M.O.

Een leeraar in de aardrijkskunde.

Een leeraar in het Duitsch.

Een onderwijzer in de houtbewerking.

Gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).

Gouvernementsarts ter bestudeering van het tuberculose-vraagstuk in Indië.

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

Gouvernementsarts met ervaring op 't gebied der pharmacodynamie.

Vrouwelijke artsen kunnen voorshands niet worden uitgezonden.

Technisch bacterioloog bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Civiel-ingenieur als leeraar bij het middelbaar technisch onderwijs.

Verpleegster 1ste klasse in de militaire hospitalen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Ingenieur voor de Landsgebouwen (Bouwkundig ing.)

Bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken:

Civiel-ingenieur; tijdelijk ingenieur voor de bevloeiing van gronden op de buitenbezittingen (civiel-ing.); opzichter; tijdelijk bouwkundig opzichter.

Opziener bij den dienst van het mijnwezen.

Opziener bij den dienst der Ombilinmijnen.

Boekhouder bij de Banka-tinwinning.

Adjunct-landmeter bij het kadaster.

Ingenieur bij het mijnwezen.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen:

Civiel-ingenieur; werktuigkundig ingenieur; ingenieur voor het signaalwezen; adspirant-adjunct-chef of adjunctchef der 1ste of 4de afdeeling.

Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Bij den post-, telegraaf- en telephoondienst:

Adspirant-ingenieur; electro-technisch ambtenaar 1e en 2de klasse; adspirant-electro-technisch ambtenaar; telephoonopzichter 1ste en 2e klasse; commies.

Onderwijzer der 3de klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Opzichter bij de bevloeiingswerken ten behoeve van den landbouw.

Baas-leerlooier bij het gevangeniswezen.

IJker ten behoeve van het ijkwezen in Ned.-Indië.

Voor de na te noemen betrekking bij 's lands dienst in Nederlandsch West-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Opzichter bij het Departement van Openbare Werken op Curaçao.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de afdeeling (Personeele Zaken, burgerlijke dienst) van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant
van 1 Juli 1918 No. 151).

Ambtenaren voor de beoefening van de Indische talen.

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat er dit jaar en ook in de eerstvolgende jaren telkens een tweetal jongelieden aan de Rijksuniversiteit te Leiden in opleiding zullen kunnen worden genomen voor het doctoraat in de taal- en letterkunde van den Oost-Indischen Archipel of voor dat in de Semitische letterkunde, ten einde na voltooiing van hunne opleiding in Nederlandsch-Indië te worden benoemd tot ambtenaar voor de beoefening van de Indische talen of in een anderen met hunne opleiding verband houdenden werkkring.

Voor opleiding komen in aanmerking Nederlandsche onderdanen, die met goeden uitslag hebben afgelegd het eindexamen van een gymnasium of in het bezit zijn van het Staatsdiploma A.

Zij, die in opleiding genomen worden, zullen voor den duur der studie, doch hoogstens gedurende zeven jaren, eene toelage genieten, naar reden van ƒ 1000 (een duizend gulden) 's jaars.

Alvorens eenige uitkeering ter zake te ontvangen, zullen zij zich moeten verbinden om de opleidingsgelden, vermeerderd met tien ten honderd, terug te betalen, o.a. ingeval zij om welke reden ook, alleen uitgezonderd het geval van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van den Minister), hunne bestemming voor den dienst in Nederlandsch-Indië niet mochten kunnen of willen volgen of indien zij niet binnen den door den Minister bepaalden tijd hunne opleiding voltooien.

De aanvangsbezoldiging van de ambtenaren voor de beoefening van de Indische talen bedraagt ƒ 350 (driehonderd vijftig gulden) 's maands, met eene twee-jaarlijksche verhooging van ƒ 100 (eenhonderd gulden) per maand, eene twee-jaarlijksche verhooging van ƒ 50 (vijftig gulden) 's maands en tien jaarlijksche verhoogingen van ƒ 50 (vijftig gulden) 's maands, tot een maximum van ƒ 1000 (een duizend gulden) 's maands.

Het voornemen bestaat de aanvangsbezoldiging te verhoogen tot ƒ 400 (vierhonderd gulden) 's maands en daaraan te verbinden twee tweejaarlijksche en vier 3-jaarlijksche verhoogingen van honderd gulden (éénhonderd gulden) 's maands.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden een maand bezoldiging te voldoen, en wel in eens of, met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen. Bij huwelijk ééne maand bezoldiging, te voldoen op de wijze als zooeven aangegeven.

Bij bevordering, door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden eenmaal. De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een bedrag, afhangende van de leeftijden van man en vrouw.

Aan de uitzending wordt verbonden:

a. vrije overtocht naar Nederlandsch-Indië, c.q. ook voor het wettig gezin, als passagier der 1ste klasse;

b. eene tegemoetkoming voor uitrusting ten bedrage van ƒ 1500 (een duizend vijfhonderd gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 200 (tweehonderd gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië;

d. voor gehuwden, uitkeering van het bedrag van eene maand ambtsbezoldiging ,als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en Weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Zij, die voor opleiding in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 Augustus 1918 bij ongezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van eene korte beschrijving van opleiding en levensloop.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen onderzoek zal moeten blijven van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

(Nederlandsche Staatscourant van
26 Juni 1918 No. 147).

Uitzending naar Nederl.-Indië van een boekhouder voor de Banka-tinwinning.

Voor den Indischen dienst wordt gevraagd ter plaatsing (naar verkiezing in vasten dan wel in tijdelijken

dienst, met een vijfjarig dienstverband) als boekhouder bij de Banka-tinwinning een boekhouder met ervaring op het gebied van bedrijfsboekhouding, die een diploma boekhouden heeft en omstreeks 23 jaar oud is.

Aan de uitzending is verbonden:

a. eene tegemoetkoming in de kosten van uitrusting ten bedrage van f 1250 (een duizend tweehonderd vijftig gulden);

b. vrije overtocht naar Nederlandsch-Indië in de tweede klasse, ook voor het wettig gezin, dan wel in de eerste klasse, indien de uit te zenden persoon in het bezit is van een diploma M. O.;

c. indien de uit te zenden boekhouder gehuwd is, uitkeering van het bedrag van éene maand ambtsbezoldiging en wel, voor zooveel den voor vasten dienst te bestemmen boekhouder betreft als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië, of, voor zooveel den voor tijdelijken dienst te bestemmen boekhouder betreft als verhooging van de onder a bedoelde tegemoetkoming;

d. eene voorloopige bezoldiging van f 100 (eenhonderd vijftig gulden) 's maands;

e. voor den voor tijdelijken dienst uit te zenden boekhouder:

1°. binnen een jaar na ontheffing van de tewerkstelling — tenzij deze ontheffing medebrengt de verplichting om gelden terug te storten — recht op overtocht naar Nederland, op denzelfden voet als omschreven onder b;

2°. na afloop van het vijfjarig dienstverband eene tegemoetkoming van f 2000 (twee duizend gulden);

3°. binnen- of buitenlandsch verlof in geval van ziekte niet door eigen toedoen ontstaan, voor den duur van uiterlijk een jaar, indien het dienstverband nog ten minste een jaar zou moeten duren, met bepaling, dat deze verloftijd niet in mindering komt van den duur van dit verband, onder genot van eene verlofsbezoldiging van f 150 (eenhonderd vijftig gulden) 's maands of na drie jaar dienst van f 165 's maands en eventueel van vrijen overtocht heen en terug naar Nederland op den voet als omschreven onder b;

4°. wachtgeld tot de helft van de laatst genoten bezoldiging gedurende een half jaar, indien wegens lichamelijke ongeschiktheid de tijdelijke betrekking niet meer naar behooren kan worden waargenomen (ter beoordeeling van de Regeering).

De bezoldiging bedraagt f 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands met drie driejaarlijksche verhoogingen van f 50 (vijftig gulden) 's maands elk, zoodat zal worden bereikt een maximumbezoldiging van f 400 (vierhonderd gulden) 's maands. Voorts wordt genoten vrije woning of, bij gemis daarvan, eene vergoeding voor huishuur van f 35 (vijf en dertig gulden) 's maands, alsmede vrije geneeskundige behandeling.

De uit te zenden boekhouder is verplicht de in verband met zijne uitzending voor den Indischen dienst aan hem of te zijnen behoeve dan wel ten behoeve van zijn gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, tegemoetkoming in de aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië te betalen huwelijksbijdrage ,overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoomede alle andere aan hen ter zake voormeld middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen) onverwijld in 's lands kas terug te storten ,ingeval hij niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekt, de reis derwaarts moedwillig afbreekt of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor hij wordt uitgezonden, niet aanvaardt, dan wel binnen vijf jaren na zijne aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst wordt ontslagen.

De uit te zenden boekhouder wordt vóór zijn vertrek onderworpen aan een geneeskundig onderzoek, opdat blijke of hij lichamelijk geschikt is voor der Indischen dienst.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten dag der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich, vóór 1 Augustus 1918, bij een op ongezegeld papier geschreven verzoekschrift tot de 9de afdeeling (Personeele Zaken, Burgerlijke dienst) van het Departement van Koloniën wenden, onderoverlegging van:

1°. hunne bewijzen van bekwaamheid;

2°. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In de verzoekschriften moeten de gegadigden den dag en het jaar hunner geboorte mededeelen, of zij al dan niet zijn gehuwd, het aantal en den leeftijd hunner kinderen, zoomede of zij voor vasten dan wel tijdelijken dienst wenschen te worden uitgezonden. (Nederlandsche Staatscourant van 24 Juni 1918, No. 145).

Ingezonden.

Politieke partijen in Ned.-Indië.

In het jongste nummer van het „Koloniaal Weekblad" (11 Juli 1918 No. 28) las ik met genoegen onder de rubriek „Wat de Inlander zegt" het zoo zakelijk juiste betoog van den heer Kandou (Menadonees), die op zuivere utiliteitsgronden aansluiting voor den Inlander bij den N.I.V.B. bepleit, op grond dat deze partij het godsdienstig sentiment buiten haar beginselprogram sluit en tegenstellingen voorkomt. In zijne opsomming van de sinds 1905 in Ned.-Indië gevormde politieke partijen is de heer Kandou echter onvolledig.

Successievelijk toch hebben zich in Indië gevormd de „S.D.I.P." (sociaal-democratische Indische partij) met hoofdzetel te Samarang, de vrijzinnig- democratische Bond met Soerakarta en later Samarang als punt van uitgang, de conservatieve partij of de oude exploitatiepartij (Bandoeng), de Humanitisch-Ethische of de Christelijk Historische partij (Batavia), de Christelijk Ethische of Anti-Revolutionnaire partij (Batavia) en de Nederlandsch-Indische Vrijzinnige Bond (Buitenzorg).

Bovendien heeft men nog de sedert gewijzigde Indische partij, die behalve vele Inlanders, ook Japanners onder hare leden heeft opgenomen (Samarang). Verschijnselen doen zich voor, dat ook een nationalisten-partij onder Inlanders op Java in wording is — zoodat „Ned.-Indië in aantal en verscheidenheid van politieke partijen zich reeds verheugen kan in een zeven- à achttal politieke partijen met eigen program etc., juist als in Nederland vóór 1914.

Verscheidene dier partijen hebben reeds een eigen orgaan, „De Banier", „De Macedoniër", etc., etc. — andere zijn nog parasitair aangewezen op bestaande Indische dagbladen, die in het Nederlandsch of in het Maleisch verschijnen.

Ned.-Indië staat alzoo reeds een dertiental jaren in het teeken van het politieke leven en het zou struisvogelpolitiek zijn dit langer te willen ontkennen of tegen te houden.

Nu vooral — nu door den uitslag der verkiezingen hier te lande — het gevaar vergroot is, dat naar Ned.-Indië zullen worden overgebracht den zoo funesten schoolstrijd en den nog veel noodlottiger godsdienststrijd — die hier onder den invloed der tijdsomstandigheden van buiten, slechts tijdelijk bij politiek convenant werden gestaakt, om straks, na het komen van den oorlogsvrede, des te feller op te laaien en den confessioneelen Godsvrede van het oogenblik te verstoren, — nu wordt het meer dan ooit tijd, dat Indische vereenigingen en instituten in haar program van actie opnemen de studie der politieke verhoudingen in Indië en de practische gevolgen daarvan.

Door liefdesbetuigingen van éene zijde alleen komt men er niet, integendeel die worden weerzinwekkend, als ze niet meer beantwoord worden.

Ik maakte op Java de chauvinistische beweging van Jong-China mede, na het uitroepen der Chineesche Republiek in 1911 en volgde ook de excessen, die daarvan het gevolg waren, liet daarvan blijken in dit orgaan.

Welnu, een dergelijke chauvinistische impuls is nu hier en ook in Ned.-Indië waar te nemen van Jong-Java. Wordt die niet door bekwame en vertrouwde hand geleid, dan zullen ook daarvan excessen het gevolg wezen, met al de onvermijdelijke gevolgen van dien. Ik noemde in deze bijdrage geen namen, ik critiseer geen enkel program, dat zooals alle politieke programma's kritieke punten of stellingen bevat, maar wil men den band tusschen Moederland en Koloniën, die reeds los begint te worden, versterken langs geestelijke lijnen, dan mag geen enkele vereeniging *), die Indië tot onderwerp van studie koos — zich afzijdig houden van de politieke vraagstukken van het oogenblik.

P. J. F. VAN HEUTSZ.

's-Gravenhage, Juli 1918.

*) De Vereeniging „Oost en West" houdt zich krachtens hare Statuten onzijdig op politiek gebied, wat echter geenszins aandacht en belangstelling uitsluit voor elke, voorkomende, politieke strooming. Red.-Comm.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 7, Den Haag, Tel. 4519.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☛ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigerstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
MAS SAMSI, Leeraar Mal. taal aan de Handelsschool te Rotterdam, Schietbaanlaan 19, Rotterdam — Javaansch. — Maleisch.
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Velperbinnensingel 7, Arnhem. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde. (In het bezit van aktes in beide vakken).

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10**, porto f 0.01; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—**;
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f.1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colégio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*